

EUROHPÁ VUODDOGIRJI
GUOVLO- DAHJE UNNITLOGU GIELAID
VÁRÁS

LÁIDEHUS

Dat Eurohpárádi lahttostáhtat, mat leat vuoláičállán dán vuoddogirji, ja mat

oavvildit, ahte Eurohpárádi ulbmil lea oážžut áigái stuorit oktiigullevašvuoda lahtuidis gaskii, earenoamážit mii guoská daid ideálaid ja vuoddojurdagiid dorvvasteapmái ja ollašuhttimii, mat leat sin oktasaš árbi;

oavvildit, ahte daid historjjálaš guovlo- dahje unnitlogugielaid suodjaleapmi, main muhtimat sáhttet lahkoni loahpalaš jávkama, buktá iežas oasi Eurohpá kultuvrralaš riggodaga ja árbevieruid doalaheapmái ja ovddideapmái;

oavvildit, ahte vuoigatvuohta geavahit guovlo- dahje unnitlogugielá priváhta ja almmolaš eallimis lea rihkkumeahtun ja dat čuovvu Ovtastuvvan Našuvnnaid siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid soahpamuša vuoddojurdagiid ja guorrasa dan vuignii mii lea Eurohpárádi olmmošvuoigatvuodaid ja vuoddoluomusvuodaid soahpamušas;

váldet vuhtii dan mii lea bargojuvvon EDO-čoahkkimis ja earenoamážit Helsset Loahppajurdagiid jagis 1975 ja Gávpehámmán Dokumeantta jagis 1990;

deattuhit kulturgárggiidusa ja mánggagielatvuoda árvvu ja oavvildit, ahte guovlo- ja unnitlogugielaid suodjaleapmi ja arvvosmahttin ii galgga hehttet virggálaš gielaide iige dárbbu daid oahppat;

oidnet, ahte guovlo- ja unnitlogugielaid suodjaleapmi ja ovddideapmi iešgudeh riikkas ja Eurohpá guovlluin leat deatalaš lasáhussan dakkár Eurohpái, man vuoddun lea demokratiija ja kultuvrralaš mánggalágášvuohta nátionála iešráddema ja rájiid guoskameahttunvuoda rámaid siste;

váldet vára Eurohpá stáhtaid sierra guovlluid earenomáš diliin ja historjjálaš árbevieruin,

leat soahpan čuovvovačča:

VUOSTTAŠ OASSI
DÁBÁLAŠ MEARRÁDUSAT

Artihkkal 1

Meroštallamat

Dán vuoddogirji ulbmiliid várás:

a. doaba "guovlo- dahje unnitlogugielá" dárkkuha gielaide

i. maid árbevirolaččat geavahit riikka dihto guovllus dán riikka vuložat, mat ráhkadit joavkku logu dáfus unnit joavkku go stáhta eará veagadat, ja

ii. mat leat earalágánat go dan riikka virggálaš giella dahje gielat;

dat ii váldde vuhtii riikka virggálaš giela(id) suopmaniid iige sisafárjeddiid gielaide;

b. "territoria, gos guovlo- dahje unnitlogugielá geavahuvvo" dárkkuha dan geográfalaš guovllu, gos namuhuvvon giella lea dan sturrosaš olmmošjoavkku ovdanbuktingaskoapmin, ahte dat dahká vuoiggalážžan sierralágáš suodjalan- ja ovddidandoaimbajuid ollašuhttima;

c. "ii-territoriála giella" dárkkuha giela, man riikka vuložat geavahit ja mii spiehkasa riikka eará vuložiid gielas dahje gielain, muhto man ii sáhte identifiseret riikka earenoamáš osiin vaikko dat árbevirolaččat geavahuvvoge riikka rájiid siste.

Artihkkal 2

Geatnegasvuodát

1. Iešguhtege oassebealli lea geatnegas geavahit dán vuoddogirji nuppi oasi mearrádusaid buot guovlo- dahje unnitlogugielaid guovdu, mat hubmojuvvojit dan rájiid siste, ja váldit vuoddun vuosttaš artihkkala meroštallamiid.

2. Iešgudege giela guovdu, mii spesifiserejuvvo ratifikašuvnna, dovddasteami dahje dohkkeheami oktavuodas goalmát artihkkala mielde, iešguhtege oassebealli lea geatnegas geavahit unnimustá golbmalogivihtta paragrafa dahje vuolleparagrafa, mat lea välljejuvvon dán vuoddogirji

goalmmát oasis, ja daidda galget gullat unnimustá golbma, mat leat válljejuvvon gávccát ja guoktenuppelogát artihkkalis goappásge sierra, ja okta ovccát, logát, oktanuppelogát ja golbmanuppelogát artihkkalis iešgudesge.

Artihkal 3

Geavatlaš mearrádušat

1. Iešguhtege soahpamušoassebealli galgá iežas ratifiseren-, dovddastan- dahje dohkkehanáššegirjjiis namuhit sierra juohke guovlo- dahje unnitlogugiela, dahje virggálaš giela mii lea unnit geavahusas dan rájiid siste, masa nuppi artihkkala nuppi paragrafa mielde válljejuvvon paragrafat galget gustot.

2. Mii beare oassebeliid sáhtta goas beare mangil almmuhit váldočállái, ahte dat dovddasta daid geatnegasvuodaid, mat čuvvot dán vuoddogirjji mearrádušain man beare eará paragrafas, mii ii leat vuos namuhuvvon sierra ratifiseren-, dovddastan- dahje dohkkehanáššegirjjiis, dahje ahte dat áigu geavahit dán artihkkala vuosttaš paragrafa eará guovlo- dahje unnitlogugielaid guovdu, dahje eará virggálaš giela guovdu, maid geavaheapmi dan rájiid siste lea unnit.

3. Geatnegasvuodát, maidda ovddit paragrafas čujuhuvvo, galget oidnojuvot ratifikašuvvna, dovddasteami dahje dohkkeheami deatalaš oassin ja dat galget leat ovttá láhkái fámus almmuhanbeaivvi rájes.

Artihkal 4

Dála suodjalanortnegat

1. Mihkkege dán vuoddogirjjiis ii galgga dulkojuvot nu ahte dat ráddje dahje duolbmá ovttage dain vuoigatvuodain, maid Eurohpá olmmošvuoigatvuodaid soahpamuš dáhkida.

2. Dán vuoddogirjji mearrádušat eai galgga váikkuhit dakkár oiddoleabbo mearrádušaide, mat gusket guovlo- dahje unnitlogugielaid árvo-dássái, dahje dan unnitloguálbmogiid lahtuid várás ráhkaduvvon juridihkalaš ortnegii, mii leažžá fámus oassebealleriikkas dahje mii gullá áššáiguoskevaš guovtti- dahje mánggaidgaskasaš siehtadusaide.

Artihkal 5

Dála geatnegasvuodát

Mihkkege dán vuoddogirjjiis ii galgga dulkojuvot dan láhkái, ahte dat dárkkuha vuoigatvuoda

váldit oasi mange doibmii dahje ollašuhttit mange doaimma, mii lea ruossalassii Ovtastuvvan Našuvnnaid vuoddogirjji ulbmiliiguin dahje eará geatnegasvuodaiguin, maid riikkaidgaskasaš láhka mearrida, daid gaskkas riikkaid iešmearri-deapmi ja rájiid guoskameahtunvuolta.

Artihkal 6

Diediheapmi

Oassebealit leat geatnegasat fuolahit das, ahte áššáigullevaš eiseválddit, organisašuvvnat ja olbmot ožžot dieđu daid vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid birra, maid dát vuoddogirji ása-ha.

NUBBI OASSI

ULBMILAT JA VUODDOJURDAGAT, MAID NUPPI ARTIHKKALA VUOSTTAŠ PARAGRAFA VIKKAHA

Artihkal 7

Ulbmilat ja vuoddojurdagat

1. Guovlo- dahje unnitlogugielaid guovdu, dain guovlluin gos dakkár gielat geavahuvvojit ja iešgudege giela diliid mielde, oassebealit galget vuodduid iežaset politihka, láhkaaddima ja geavada čuovvovaš ulbmiliidda ja vuoddojurda-giidda:

a. guovlo- dahje unnitlogugielaid dovddasteapmi kultuvrralaš riggodaga čájáhussan

b. iešgudege guovlo- ja unnitlogugiela geografa-laš orohaga gudnejahttin dorvvastan várás dan, ahte dála dahje odđá hálddahaslaš juogut eai hehte namuhuvvon guovlo- dahje unnitlogugielaid ovddideami;

c. dárbu guovlo- dahje unnitlogugielaid mearredidolaš ovddidandoaimmaide daid suodjalan várás;

d. guovlo- dahje unnitlogugielaid njálmálaš ja čálalaš geavaheami álkidahttin ja/dahje arvvosmahttin ovttaskas olbmuid ja virggálaš doaim-main;

e. čatnosiid doalaheapmi ja gárgen, dán vuoddogirjjiis dárkkuhuvvon surggiin, riikka daid joavkkuid, mat geavahit guovlo- dahje unnitlogugiela, ja daid joavkkuid gaskkas, mat geavahit giela seamma dahje sulastahti hámis, ja maidái kultuvrralaš oktavuodaid ásaheapmi riikka nuppiiguin joavkuiguin, mat geavahit eará gielaide;

f. áššáigullelaš hámiiid ja gaskomiid ásaheapmi guovlo-dahje unnitlogugielaid oahpaheami ja lohkamiid várás buot heivvolaš dásiin;

g. vejolašvuodaid ásaheapmi guovlo-dahje unnitlogugielaid oahpahallamii daidda, geat orrot dákkár giela geavahanguovllus muhto eai huma dan, juos sii háliidit dan oahpahallat;

h. guovlo-dahje unnitlogugielaid lohkamiid ja dutkama ovddideapmi universitehtain ja vástideaddji ášahusain;

i. riikkaidgaskasaš lonohallama áššáigullelaš hámiiid ovddideapmi, dán vuoddogirjii dárkkuhan surggiin, guovlo-dahje unnitlogugielaid várás, mat geavahuvvojit seamma dahje sulastahti hámis guovtti dahje eanet riikkain;

2. Oassebealit leat geatnegasat sihkkut, juos eai juo leačča dan dahkan, juohke dakkár vuoigatmeahtun erohusa, eretčuoldima, ráddjehusa dahje ovdasaji guovlo-dahje unnitlogugielaid geavaheami oktavuodas, mas lea ulbmilin headuštit dahje dorvvohuhttit guovlo-dahje unnitlogugielaid seailuma ja dahje gárggiideami. Dakkár earenoamáš doaibmabijuid ollašuttin guovlo-dahje unnitlogugielaid ávkin, maid áigumuššan lea ovddidit dáseárvvu dáid gielaide geavaheddjiid ja eará álbmoga gaskkas dahje mat váldet vuhtii daid gielaide earenoamáš diliid, eai adnojuvvo váldogie-lobmuid olggušteapmin.

3. Oassebealit leat geatnegasat ovddidit heivvolaš doaibmabijuiquin riikka buot giellajoavkkuid gaskavuoda ipmárdusa ja earenoamážit oáččuhit riikkaideaset oahpahusa ja skuvlema ulbmiliidda gudnejahttima, ipmirdeami ja utnolašvuoda guovlo-dahje unnitlogugielaid guovdu, ja arvvosmahttit diehtujuohkingaskomiid viggat seamma ulbmiliid.

4. Go oassebealit mearridit iežaset politihka guovlo-dahje unnitlogugielaid guovdu, dat galget váldit vuhtii daid joavkkuid ovdanbuktin dárbbuid ja doaivagiid, mat geavahit dáid gielaide. Dat ávžžuhuvvojit vuodđudit, juos lea dárbu, orgánaid, maid ulbmilin lea rávvat eiseválddiid buot áššiin, mat gusket guovlo-dahje unnitlogugielaid.

5. Oassebealit leat geatnegasat geavahit, áššáigullelaš heivehusaiguin, paragrafain 1—4 logahallojuvvon vuodđojurdagiid dakkár gielaide guovdu, main ii leat iežas orohat. Dáid gielaide guovdu galgá goittotge daid doaibmabijuid luonddu ja viidodaga, mat ollašuttet vuoddogirjii, mearridit soddjilit vuhtii válddedettiin daid joavkkuid dárbbuid ja doaivagiid, mat geavahit dás namuhuvvon gielaide, ja gudnejahtedettiin sin árbevieruid ja iešvuodalági.

GOALMMÁT OASSI

DAKKÁR DOAIBMABIJUT OVDDIDAN VÁRÁS GUOVLO- JA UNNITLOGUGIELAID ALMMOLAŠ EALLIMIS, MAT ČUVVOT NUPPI ARTIHKKALA NUPPI PARAGRÁFAS DOVDDASTUVVON GEATNEGASVUODAIN

Artihkal 8

Koulutus

1. Skuvlema hárrái dan guovllus gos dakkár gielat geavahuvvojit, juohke giela iežas dili mielde ja duolmmakeahtá riikka virggálaš giela(id) oahpaheami, oassebealit leat geatnegasat

a. i. oáččuhit ovdaskuvlaoahpahusa áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid; dahje

ii. oáččuhit mávssolaš oasi ovdaskuvlaoahpahusas áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid; dahje

iii. ollašuttit nuppi dain doaibmabijuin, mat leat namuhuvvon ovdalis čuoggáin (i) ja (ii), goittotge daidda ohppiide, geaid bearrašat nu sihtet ja geat leat doarvái mánggas; dahje

iv. juos eiseválddiin ii leat alddiineaset ovdasvástáduš ovdaskuvlaoahpahusas, oidit dahje arvvosmahttit daid doaibmabijuid ollašuttima, mat leat namuhuvvon ovdalis čuoggáin (i)—(iii);

b. i. oáččuhit vuoddoskuvlaoahpahusa áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid; dahje

ii. oáččuhit mávssolaš oasi vuoddoskuvlaoahpahusas áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid; dahje

iii. fuolahit, ahte áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid oahpahus lea earutkehtes oassi vuoddoskuvlaoahpahusas; dahje

iv. ollašuttit ovttá dain doaibmabijuin, mat leat namuhuvvon ovdalis čuoggáin (i)—(iii), goittotge daidda ohppiide, geaid bearrašat nu sihtet ja geat leat doarvái mánggas;

c. i. oáččuhit joatkkaskuvlaoahpahusa áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid; dahje

ii. oáččuhit mávssolaš oasi joatkkaskuvlaoahpahusas áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid; dahje

iii. fuolahit, ahte áššáigullelaš guovlo-dahje unnitlogugielaid oahpahus lea earutkehtes oassi joatkkaskuvlaoahpahusas; dahje

- iv. ollašuhittit ovttá dain doaimbabijuin, mat leat namuhuvvon ovdalis čuoggáin (i)—(iii), goittotge daidda ohppiide, geat dahje, go nu heive, geaid bearrašat nu sihtet ja geat leat doarvái mánggas;
- d. i. oaččuhit teknikkalaš ja fidnomáhttáhusa áššáigullelaš guovlo- dahje unnitlogugielai- de; dahje
 ii. oaččuhit mávssolaš oasi teknikkalaš ja fidnomáhttáhusas áššáigullelaš guovlo- dah- je unnitlogugielaide; dahje
 iii. fuolahit, ahte áššáigullelaš guovlo- dahje unnitlogugielaid oahpahas lea earutkeahtes oassi teknikkalaš ja fidnomáhttáhusas; dahje
 iv. ollašuhittit ovttá dain doaimbabijuin, mat leat namuhuvvon ovdalis čuoggáin (i)—(iii), goittotge daidda ohppiide, geat dahje, go nu heive, geaid bearrašat nu sihtet ja geat leat doarvái mánggas;
- e. i. oaččuhit universitehta- ja eará alit oahpa- husa guovlo- dahje unnitlogugielaide; dahje
 ii. fuolahit, ahte lea vejolaš lohkat dáid gie- laid universitehta ja alit oahpahas oahp- poávnnsin; dahje
 iii. juos dan rolla dihte, mii stáhtas lea alit oahpahas lágádusaid ektui, vuolleparagra- faid (i) ja (ii) ii sáhte geavahit, arvvosmahttit ja/dahje suovvat, ahte fuolahuvvo universi- tehta- ja alit oahpahas guovlo- dahje unnit- logugielaide dahje vejolašvuodain lohkat dáid gielaide universitehta dahje alit oahpa- husa oahppoávnnsin;
- f. i. fuolahit rávesolbmuid- ja joatkašuvvi skuv- lema kurssain, mat eanaš dahje ollásit dolo- juvvojit guovlo- dahje unnitlogugielaide; dahje
 ii. fállat dakkár gielaide rávesolbmuid- ja joatkašuvvi skuvlema oahppoávnnsin; dah- je
 iii. juos eiseválddiin ii leat alldiineaset ovd- dasvástádus rávesolbmuidskuvlemis, oidit ja/dahje arvvosmahttit dakkár gielaide fálla- ma rávesolbmuid- ja joatkašuvvi skuvlema oahppoávnnsin;
- g. lágideit ortnegiid, mat sihkarastet dan histor- jja ja kultuvrra oahpaheami, man guovlo- dahje unnitlogugielat speadjalastet;
- h. fuolahit daid oahpaheddjiid vuoddo- ja joatk- kaskuvlemis, mat dárbašuvvojit ollašuhittit parag- ráfain (a)—(g) daid, maid oassebealli dohkkeha:
- i. cegget gozihanorgána dahje orgánaid, maid ovddasvástádus lea gozihit álggahuvvon doa- ibmabijuid ja dan ovdáneami, man guovlo- ja un- nitlogugielaid oahpahas ásaheapmi dahje gárgen

buktá, ja ráhkadit bohtosiin almmus áigodat- diedáhusaid.

2. Oahpahas dáfus ja eará go daid guvlui hár- rái, gos guovlo- dahje unnitlogugielat árbeviro- laččat geavahuvvojit, oassebealit leat geatnegasat, juos guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid lohku vuoigadahtta dan, suovvat, arvvosmahttit dahje dikšut guovlo- dahje unnitlogugielaid ja -gielat oahpahas skuvlema buot heivvolaš dásiin.

Artihkal 9

Riekteiseválddit

1. Oassebealit leat geatnegasat, daid riektebiriid hárrái, gos guovlo- dahje unnitlogugielat ássiid lohku vuoigadahtta vuolleis namuhuvvon doa- ibmabijuid, iešgudege dakkár giela diliid mielde ja dainna eavttuin, ahte dán paragrafa addin vejolašvuodaid geavaheapmi ii duopmára oainnu mielde hehte áššálaš riektedikšuma:

a. ránggástanáššiin:

i. fuolahit das, ahte duopmostuolut, go okta oassebealli dan bivdá, doaimmahit riekte- geavvama guovlo- dahje unnitlogugielaide; ja/dahje

ii. dáhkidit áššáskuhttomii vuoigatvuoda geavahit iežas guovlo- dahje unnitlogugielai- ja/dahje

iii. fuolahit das, ahte bivdagat ja duodaštusat, lehkuset dal čálalaččat dahje njálmma- laččat, eai galgga dahkkot duššin beare dain- na go dat leat ovdanbuktojuvvon guovlo- dahje unnitlogugillii; ja/dahje

iv. bivddedettiin doaimmahit riektegeavv- anáššegirjjiid áššáigullelaš guovlo- dahje unnitlogugillii, juos lea dárbu, dulkkaid ja jorgalusaid bokte nu ahte das eai gárta liige- golut oasálaččaide;

b. siviilaáššiin:

i. fuolahit das, ahte duopmostuolut, go okta oassebealli dan bivdá, doaimmahit riekte- geavvama guovlo- dahje unnitlogugielaide; ja/dahje

ii. suovvat, go áššeosálaš galgá persovnna- laččat loaiddastit duopmostuolu ovdii, ahte son sáhtta geavahit guovlo- dahje unnitlogu- gielas almmá liigegoluid haga; ja/dahje

iii. suovvat geavahit guovlo- dahje unnitlogu- gielat áššegirjjiid ja duodaštusaid; juos lea dárbu, dulkkaid ja jorgalusaid bokte;

c. riektegeavvamiin, mat gusket hálddahas- áššiid:

i. fuolahit das, ahte duopmostuolut, go okta oassebealli dan bivdá, doaimmahit riekte-

- geavvama guovlo- dahje unnitlogugielaide; ja/dahje
- ii. suovvat, go áššeoasálaš galgá persovnnalaččat loaiddastit duopmostuolu ovdii, ahte son sáhtta geavahit guovlo- dahje unnitlogugielas almmá liigegoluid haga; ja/dahje
  - iii. suovvat geavahit guovlo- dahje unnitlogugielat áššegirjjiid ja duodaštusaid; juos lea dárbu, dulkkaid ja jorgalusaid bokte;
  - d. álggahit doaimmaid, mat dáhkidit, ahte áššeoasálaččaide eai gárta liigegolut bajábeale paragrafáid (b) ja (c) vuolleparagrafáid (i) ja (iii) ollašuttimis eaige dulkkaid ja jorgalusaid dárbbášlaš geavaheamis.
2. Oassebealit fuolahit das, ahte
    - a. riikkas ráhkaduvvon juridihkalaš áššegirjjiid dohkálašvuolta ii dahkkovjuvo duššin beare dainna, ahte dat leat guovlo- dahje unnitlogugillii; dahje
      - b. oassebeliid gaskka, eatnamis ráhkaduvvon juridihkalaš áššegirjjiid dohkálašvuolta ii dahkkovjuvo duššin beare dainna, ahte dat leat guovlo- dahje unnitlogugillii, ja ahte daid galgá sáhttit geavahit duodaštussan goalmát áššeoasálaččaid vuostá, mat eai geavat dáid gielaid, dainna eavtuin, ahte gii dahje geat áššegirjji geavahit duodaštussan, almmuhit dan sisdoalu goalmát áššeoasálaččaide; dahje
      - c. oassebeliid gaskka, eatnamis ráhkaduvvon juridihkalaš áššegirjjiid dohkálašvuolta ii dahkkovjuvo duššin beare dainna, ahte dat leat guovlo- dahje unnitlogugillii
    3. Oassebealit leat geatnegasat doaimmahit guovlo- dahje unnitlogugielaide buot deataleamos láhkateavstaid ja daid láhkateavstaid, mat earenoamážit gusket dáid gielaid geavaheddjiid, juos dat eai leat eará ládje doaimmahuvvon.

Artihkal 10

Hálddahuseiseválddit ja almmolaš bálvalusat

1. Stáhta hálddahuoguvlluin, gos guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid lohku vuoigadahtta vuolleis čilgejuvvon doaimbajuid, ja iešgudege giela diliid mielde, oassebealit leat geatnegasat, nu guhkás go dat lea govttolaččat vejolaš,
  - a. i. dáhkidit, ahte hálddahuseiseválddit geavahit guovlo- dahje unnitlogugielaid; dahje
  - ii. dáhkidit, ahte sin virgeolbmuin dat, geat leat dahkamušas álbmogiin, geavahit guovlo- dahje unnitlogugielaid daiguin olbmuiguin, geat váldet sidjiide oktavuoda dákkár gillii
  - iii. dáhkidit, ahte guovlo- dahje unnitlogugielat olbmot sáhttet ovdanbuktit njálmálaš dah-

- je čálalaš oktavuodaváldimiid ja oazžut daidda vástádusaid dákkár gillii; dahje
- iv. dáhkidit, ahte guovlo- dahje unnitlogugielat olbmot sáhttet ovdanbuktit njálmálaš dahje čálalaš oktavuodaváldimiid dákkár gillii; dahje
  - v. dáhkidit, ahte guovlo- dahje unnitlogugielat olbmot sáhttet lágalaččat ovdanbuktit áššegirjjiid dákkár gillii;
    - b. doaimmahit álbmogii viidát geavahuvvon hálddahusteavstaid ja skoviid guovlo- dahje unnitlogugielagin dahje guovttegielat veršuvdnan;
    - c. suovvat hálddahuseiseválddiid ráhkadit áššegirjjiid guovlo- dahje unnitlogugillii.
2. Daid báikkálaš dahje guovloeiseváldiid hárrái, geaid hálddahuoguvllus guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid lohku vuoigadahtta vuolleis čilgejuvvon doaimbajuid, oassebealit leat geatnegasat suovvat ja/dahje arvvosmahttit:
    - a. guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheami guovlo- dahje báikkálaš hálddahuoguvllus
    - b. guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid vejolašvuodaid ovdanbuktit njálmálaš dahje čálalaš ohcamušaid dákkár gillii;
    - c. ahte báikkálaš eiseválddit almmostahttet virggálaš áššegirjjiid maiddá áššáigullelaš guovlo- dahje unnitlogugielaid;
    - d. ahte guovloeiseválddit almmustahttet virggálaš áššegirjjiid maiddá áššáigullelaš guovlo- dahje unnitlogugielaid;
    - e. ahte báikkálaš eiseválddit geavahit iežaset čoahkkingságastallamiin guovlo- dahje unnitlogugielaid, goittotge nu, ahte stáhta virggálaš giela(id) lea maiddá lohpi geavahit;
    - f. ahte guovloeiseválddit geavahit iežaset čoahkkingságastallamiin guovlo- dahje unnitlogugielaid, goittotge nu, ahte stáhta virggálaš giela(id) lea maiddá lohpi geavahit;
    - g. árbevirolaš guovlo- dahje unnitlogugielat báikenamaid geavaheami dahje atnui váldima rievtes hámis, ovttas virggálaš gillii čállojuvvon namaiguin juos lea dárbu.
  3. Daid almmolaš bálvalusaid hárrái, maid hálddahuseiseválddit dahje eará olbmot, geat barget sin beales, lágidit, oassebealit leat geatnegasat, dan hálddahuoguvllus, gos guovlo- dahje unnitlogugielat geavahuvvojit, iešgudege giela diliid mielde ja nu guhkás go dat lea govttolaččat vejolaš,
    - a. dáhkidit, ahte guovlo- dahje unnitlogugielat geavahuvvojit bálvalusaid juohkimis;
    - b. suovvat guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid ovdanbuktit bivdaga ja vuostáiváldit vástádusa dákkár gillii; dahje

c. suovvat guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid ovdanbuktit bivdaga dákkár gillii.

4. Ollašuhttin várás paragrafaid 1, 2 ja 3 daid mearrádusaid, maid leat dohkkehan, oassebealit leat geatnegasat álggahit čuovvovaš doaibmabiin ovtta dahje eanebuid:

a. jorgaleapmi ja dulkon dárbbu mielde

b. dákkár virgeolbmuid ja eará almmolaš bargiid bálkáheapmi ja juos lea dárbu, skuvlen, mat dasa gáibiduvvojtit;

c. guorraseapmi, nu guhkás go lea vejolaš, virgeolbmuid bivdagii beassat bargui hálddahusguvlu, gos geavahuvvo guovlo- dahje unnitlogugiella, man sii máhttet

5. Oassebealit leat geatnegasat suovvat geavahit dahje váldit atnui guovlo- dahje unnitlogugielat goarggaid, go dat, geaidda ášši guoská, dan bivdet.

Artihkal 11

Diehtujuohkingaskoomit

1. Oassebealit leat geatnegasat, guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid várás dain hálddahusguovlluin gos dákkár gielat hubmojuvvojtit, iešgudege giela diliid mielde ja dan muddui mo eiseválddiin lea, njuolga dahje eahtenjuolga, ovdasvástadus, váldi dahje oassi dán suorggis, ja gudnejahtedettiin diehtujuohkingaskomiid iešmearrideami ja sorjjasmeahtunvuoda:

a. dan muddui mot rádio ja televišuvdna fuolahit almmolaš bálvalusain:

i. dáhkidit unnimustá ovtta guovlo- dahje unnitlogugielat rádiostašuvnna ja TV-kanála ceggema; dahje

ii. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit unnimustá ovtta guovlo- dahje unnitlogugielat rádiostašuvnna ja TV-kanála ceggema; dahje

iii. fuolahit áššáiigullelaš vugiiguin das, ahte sáddenfitnodagat fáallet guovlo- dahje unnitlogugielat prográmmaid;

b. i. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit unnimustá ovtta guovlo- dahje unnitlogugielat rádiostašuvnna ceggema; dahje

ii. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit jeavdalaš guovlo- dahje unnitlogugielat rádio-prográmmaid sáddema;

c. i. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit unnimustá ovtta guovlo- dahje unnitlogugielat TV-kanála ceggema; dahje

ii. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit jeavdalaš guovlo- dahje unnitlogugielat TV-prográmmaid sáddema;

d. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit guovlo- dahje unnitlogugielat audio- ja audiovisuála barggaid buvttadeami ja juohkima:

e. i. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit unnimustá ovtta guovlo- dahje unnitlogugielat aviissa ceggema ja/dahje doalaheami; dahje

ii. arvvosmahttit ja/dahje álkidahttit jeavdalaš guovlo- dahje unnitlogugielat aviisačállošiid almmustuhttima;

f. i. gokčat daid diehtujuohkingaskomiid lassigoluid, mat geavahit guovlo- dahje unnitlogugielaid, gos beare lánka addá oktasaš vejolašvuoda doarjut diehtujuohkingaskomiid rudalaččat; dahje

ii. geavahit dálá rudalaš doarjjadoaibmabijuid maiddá guovlo- dahje unnitlogugielat audio-visuála buvttadeamiide

g. doarjut guovlo- dahje unnitlogugielat journalistaid ja eará diehtujuohkinolbmuid skuvlema

2. Oassebealit leat geatnegasat dáhkidit luomusvuoda vuostáiváldit njuolga rádjeriikka rádio- ja TV-sáddagiid, maid giella lea seammá go guovlo- dahje unnitlogugiella dahje sullalagaid dainna; eaige galgga vuostálastit rádjeriikka dákkár rádio- ja TV-sáddagiid sirddasáddemiid, mat leat dákkár gillii. Dat leat maiddá geatnegasat dáhkidit, ahte ovdanbuktinluomusvuhtii ja luomus diehtujohtimii eai biddjo ráddjehusat čállojuvvon preassas, man giella lea seammá go guovlo- dahje unnitlogugiella dahje sullalagaid dainna. Ovdalis namuhuvvon luomusvuodas sáhttet, dasgo dat mielddisbuktet geatnegasvuodaid ja ovddasvástadusaid, šaddat dákkár formalitehtaid, eavttuid, ráddjehusaid dahje ránggáštusaid vuložin, maid lánka mearrida ja mat leat nátionála dorvvolašvuoda, rájiid riikkumeahtunvuoda dahje almmolaš dorvvolašvuoda dáfus vealtameahtumat demokráhtalaš servodagas, caggan várás ráfehisuoda dahje rihkkosiid, suodjalan várás dearvvašvuoda ja morála dahje earáid beaggima ja nama dahje vuoigatvuodaid, eastadan várás luohttámušvuloš dieđuid iktima dahje seailuhan várás duopmostuoluid árvoválddi ja bealehisvuoda.

3. Oassebealit leat geatnegasat dáhkidit, ahte guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid beroštumiin lea ovddastus dahje ahte dat váldjuvvojtit vuhtii dain orgánain, mat soitet cegejuvot daid lágaid mielde, mat dáhkidit diehtujuohkingaskomiid luomusvuoda ja mánggahámatvuoha.

Artihkal 12

Kultuvradoaimmat ja -lágádusat

1. Kultuvralágádusaid ja -doaimmaid hárrái — earenoamážit girjerájuid, videogirjerájuid, kultuvraguovddážiid, museaid, arkiivvaid, akademii-

jaid, teáhteriid ja filbmateáhteriid sihke girjjálaš bargguid ja filbmabuvttadeami, kultuvraalbmonemiid álbmothámiid, festiválaid ja kultuvraealáhusaid, daid siste earret earáid odđa teknologiiija geavaheami hárrái — oassebealit leat geatnegasat dan guovllus, gos dakkár gielat geavahuvvojit, ja nu guhkás, go eiseválddiin lea ovddasvástádus, váldi dahje oassi dán suorggis:

a. arvosmahttit ovdanbuktinhámiid ja álga-giid, mat leat mihtilmasat guovlo- dahje unnitlogugielaide, ja ovddidit daid sierralágáš vugiid, maiguin dáidda gielaide buvttaduvvon bargguid sáhtta lahkoni:

b. ovddidit daid sierralágáš vugiid, maiguin guovlo- dahje unnitlogugielaide buvttaduvvon bargguid sáhtta lahkoni eará gillii, veahkehettiin ja gárgedettiin jorgaleami, dubbema, mañjesynkroniserema- ja tekstendoaimmaid;

c. ovddidit eará gielaide buvttaduvvon bargguid lahkoneami guovlo- dahje unnitlogugielaide veahkehettiin ja gárgedettiin jorgaleami, dubbema, mañjesynkroniserema- ja tekstendoaimmaid;

d. sihkkarastit, ahte dat orgánat, main lea ovddasvástádus sierralágáš kultuvradoaimmaid lágideamis dahje doarjumis, váldet doarvá bures vuhtii guovlo- dahje unnitlogugielaid ja -kultuvraid geavaheami guoskevaš dieđu dain doaimmain, maid dat álggahit dahje dorjot;

e. ovddidit doaimbijuid, mat sihkkarastet, ahte dain orgánain, main lea ovddasvástádus sierralágáš kultuvradoaimmaid lágideamis dahje doarjumis, leat geavahas olbmot, geat ollásit hálddašit áššáigullevaš guovlo- dahje unnitlogugielaid ja dasa lassinn maiddái eará álbmoga giela(id);

f. arvosmahttit dihto guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheddjiid ovddasteddjiid oassálastit njuolga lágádusaid ásaheapmái ja kultuvradoaimmaid plánemii.

g. arvosmahttit ja/dahje álkidahttit dakkár orgána dahje orgánaid ceggema, main lea ovddasvástádus čoaggit, seailluhit kopiiija ja ovdanbuktit dahje almmustuhttit bargguid, mat leat buvttaduvvon guovlo- dahje unnitlogugielaide;

h. juos lea dárbu, johttáhit ja/dahje ovddidit ja ruhtadit jorgalanbálvalusaid ja tearbmadutkama, earenoamážit doalahan ja gárgen várás áššáigullevaš hálddahušlaš, gávppálaš, ekonomalaš, sosiála, teknihkalaš dahje juridihkalaš terminologiija iešgudege guovlo- dahje unnitlogugillii.

2. Eará guovlluid hárrái go daid, main guovlo- dahje unnitlogugielaid árbevirolaččat geavahit, oassebealit leat geatnegasat, juos guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid lohku dan vuoigadahtta, suovvat, arvosmahttit ja/dahje ásahtit áššáigulle-

vaš kultuvradoaimmaid ja -lágádusaid dan mielde mii daddjojuvvo ovddit paragrafas.

3. Oassebealit leat geatnegasat kultuvrapolitihkaset olgoriikkas ovddidettiin fuolahit guovlo- dahje unnitlogugielain ja dain kultuvrrain, maid dat speadjalastet.

Artihkal 13

Ekonomalaš ja servodateallin

1. Ekonomalaš ja servodatdoaimmaid hárrái oassebealit leat geatnegasat oppa riikkas:

a. sihkkut láhkaaddimis juohke mearrádusa, mii gielá dahje ráddje vuoiggalaš sivaidda haga guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheami áššegirjjiin, mat čatnasit ekonomalaš ja servodateallimii, earenoamážit bargosoahpamušaide, ja teknihkalaš áššegirjjiin dego buktagiid ja installašuvnnaid geavahanrávvagiin;

b. gielidit váldimis mielde fitnodagaid siskkáldas mearrádusaide ja priváhta áššegirjjiide cealkagiid, mat hehtejit dahje ráddjejit guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheami, goittotge seamma giela geavaheddjiid gaskkas;

c. vuostálastit geavadiid maid ulbmilin lea headuštut guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheami ekonomalaš ja servodatdoaimmaid okta- vuodas;

d. ovddidit ja/dahje arvosmahttit guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheami eará vugiiguin go mot bajábeale vuolleparagrafain lea čilgejuvvon.

2. Ekonomalaš ja servodatdoaimmaid hárrái oassebealit leat geatnegasat dan guovllus, gos guovlo- dahje unnitlogugielat geavahuvvojit, dan muddui go eiseválddiin lea ovddasvástádus ja nu guhkás go dat lea govttolaččat vejolaš:

a. váldit finánsa- ja bänkomearrádusaidasaset mielde njuolggadusaid mat suvvet, dakkár doaimbijuiiguin, mat čuvvot gávpegeavada, guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheami máksingohččosiid (šeahkaid, veaksiliid ded.) dahje eará finánsaáššegirjjiid ráhkadeamis, dahje, go dat lea heivvolaš, dáhkidit dakkár njuolggadusaid ollašuvvama;

b. organiseret doaimmaid dain ekonomalaš ja servodat sektoriin, mat leat sin njuolggokontrolla vuložat (almmolaš sektor) ovddidan várás guovlo- dahje unnitlogugielaid geavaheami

c. dáhkidit, ahte sosiála fuolahainstitušuvnna dego buohcevesiut, boarrásiidsiidat ja guossevesiut addet vejolašvuoda vuostáiváldit ja dikšut dakkár guovlo- dahje unnitlogugielat olbmuid iežaset gillii, geat dárbašit divššu heajos dearvvašvuoda, alla agi dahje eará sivaidda dihte:

d. sihkkarastit heivvolaš vugiiguin, ahte maiddái guovlo- dahje unnitlogugielat dorvvo-lašvuodarávvgat leat oažžumis:

e. fuolahit, ahte ovddasvástideaddji eiseválddiid diedáhusat, mat gusket geavaheddjiid vuoigatvuodaid, leat oažžumis guovlo- dahje unnitlogugielaide.

Artihkal 14

Rádjerasttildeaddji oktavuodat

Oassebealit leat geatnegasat:

a. geavahit dálá guovtti- dahje mánggaid-gaskasaš soahpamušaid, mat čatnet sin stáhtaide, main seamma giella geavahuvvo identihkalaš dahje sulastahtti hámis, dahje juos lea dárbu, oaččuhit dakkár soahpamušaid, nu ahte dat ovddidit oktavuodaid seamma giella hubmiid gaskkas soahpamušriikkain kultuvrra, oahpahusa, diedáhusa, fisionomáhttáhusa ja joatkašuvvi skuvlema surggiin;

b. álkidahttit ja ovddidit oktasašbarggu rájiid rastá guovlo- dahje unnitlogugielaid ávkin, earenoamážit dakkár guovlo- dahje báikkálaš eiseválddiid gaskkas, geaid hálddahasguovllus geavahit seamma giella identihkalaš dahje sullalas hámis.

NJEALJÁT OASSI

VUOĐDOGIRJJI GEAVAHEAPMI

Artihkal 15

Áigodatdiedáhusat

1. Oassebealit galget áigodagaid mielde ovdanbuktit Eurohpárádi válđočállái, nu mot Ministarkomitea nanne, diedáhusa dan politihkas, man sii leat čuvvon dán vuoddogirjji nuppi oasi mielde, ja dain doaibmabijuin, maid sii leat álggahan ollašuttit daid vuoddogirjji goalmát oasi njuolggadusaid, maid sii leat dohkkehan. Vuosttaš diedáhusa galgá ovdanbuktit jagi geažes das, go vuoddogirji lea boahtán fápmui áššáigulleavaš oassebeali guovdu, eará diedáhusaid golmma jagi gaskkaid vuosttaš diedáhusa maŋŋil.

2. Oassebealit galget almmustuhttit diedáhusaideaset.

Artihkal 16

Diedáhusaid dutkan

1. Eurohpárádi válđočállái artihkkala 15 mielde ovdanbuktojuvvon diedáhusaid galgá dutkat

áššedovdikomitea, mii lea čohkkejuvvon artihkkala 17 mielde.

2. Orgánat ja ovtastumit, mat lea lágalaččat vuodduvuvvon oassebealleriikkas, sáhttet giddet áššedovdikomitea fuomášumi áššiide, mat gusket daid geatnegasvuodaid, maid dát oassebealleriika lea dovddastan dán vuoddogirjji goalmát oasi mielde. Maŋŋil go lea dihtoštan oassebealleriikkas, áššedovdikomitea sáhtta válđit vuhtii dáid dieduid ráhkadettiin vulobealde goalmát paragrafas lagabut čilgejuvvon diedáhusa.

3. Daid diedáhusaid, mat leat lagabut čilgejuvvon vuosttaš paragrafas, ja dieduid vuodul, main lea sáhka nuppi paragrafas, ráhkada áššedovdikomitea diedáhusa ministarkomiteai. Dán diedáhusa mieđuštit kommentárat, maid oassebealit leat ávžžuhusa mielde addán ja man ministarkomitea sáhtta almmustahttit.

4. Goalmát paragrafas lagabut čilgejuvvon diedáhus galgá sisttis doallat earenoamážit áššedovdikomitea evttohusaid ministarkomiteai, mat gusket daid ávžžuhusaid válmmaštallama, maid ministarkomitea dárbbu mielde addá ovtta oassebeallái dahje eanebuidda.

5. Eurohpárádi válđočállái galgá ovdanbuktit parlameantačoahkkimii guovtti jagi dárkilis diedáhusa dán vuoddogirjji geavaheami birra.

Artihkal 17

Áššedovdikomitea

1. Áššedovdikomiteai gullá iešgudege oassebealis okta lahttu, gean ministarkomitea namma daid rievttuid vuoiggalaš, rehálaš ja dán vuoddogirjji áššiin gelbbolaš olbmuid listtus, geaid áššáigulleavaš oassebeali lea välljen.

2. Komitea lahtut galget nammaduvvot guda jagi áigodahkii, ja sin galgá sáhttit nammadit oddasis. Juos lahttu ii sáhte leat mielde áigodaga loahpa rádjai, su sadjai nammaduvvo odđa lahttu daid vugiid mielde, mat leat áshuvvon vuosttaš paragrafas, ja sadjai boahtti lahttu galgá deavdit iežas ovddasmanni virgeáigodaga.

3. Áššedovdikomitea dohkkeha meannudannjuolggadusaid. Dan čállibálvalusain fuolaša Eurohpárádi válđočállái.

VIDAT OASSI

LOAHPAMEARRÁDUSAT

Artihkal 18

Dán vuoddogirjji sáhttet Eurohpárádi lahttoriikkat vuolláičállit. Dan sáhtta ratifiseret, dovddastit

dahje dohkkehit. Ratifiseren-, dovddastan- dahje dohkkehanáššegirjiid galgá buktit Eurohpáráđi válđočállái seailluheapmái.

Artihkal 19

1. Dát vuoddogirji bohtá fápmui dan mánu vuosttaš beaivvi, mii álgá maŋŋilgo golmma mánu áigodat lea gollan dan beaivvis, go lahttoriikkain vihtta leat gávccinuppelogát artihkkala vugiid mielde almmuhan iežaset leat geatnegasaid čuovvut vuoddogirji.

2. Daid lahttoriikkaid buohta, mat maŋŋil ovdanbuktet iežaset guorraseami dan geatnegasvuodaide, vuoddogirji bohtá fápmui dan mánu vuosttaš beaivvi, mii álgá maŋŋilgo golmma mánu áigodat lea gollan dan beaivvis, go ratifiseren-, dovddastan- dahje dohkkehanáššegirji lea buktojuvvon seailluheapmái.

Artihkal 20

1. Dán vuoddogirji fápmuibohtima maŋŋil sáhtta Eurohpáráđi ministtarkomitea dáhtut man beare eará riikka, mii ii leat Eurohpáráđi lahttu, searvat dán vuoddogirjái.

2. Iešgudege searvi riikka buohta vuoddogirji bohtá fápmui dan mánu vuosttaš beaivvi, mii álgá maŋŋilgo golmma mánu áigodat lea gollan dan beaivvis, go searvanáššegirji lea buktojuvvon seailluheapmái Eurohpáráđi válđočállái.

Artihkal 21

1. Iešguhtege riika sáhtta vuolláičállima oktavuodas dahje go ratifiseren-, dovddastan- dahje dohkkehanáššegirji buktojuvvo seaillu-

heapmái, dahkat ovta dahje eanet várrehusaid dán vuoddogirji čihččet artihkkala paragrafaide 2—5. Eará várrehusat eai leat vejolaččat.

2. Iešguhtege soahpamušriika, mii lea dahkan várrehusa ovddit paragrafa mielde, sáhtta geassit dan ruovttoluotta ollásit dahje oasi mielde Eurohpáráđi válđočállái čujuhuvvon almmuhusain. Ruovttoluotta geassin bohtá fápmui dan beaivvi, go válđočállái lea ožžon dakkár almmuhusa.

Artihkal 22

1. Iešguhtege oassebealli sáhtta cealkit eret dán vuoddogirji Eurohpáráđi válđočállái čujuhuvvon almmuhusain.

2. Eret cealkin bohtá fápmui dan mánu vuosttaš beaivvi, mii álgá maŋŋilgo guđa mánu áigodat lea gollan dan beaivvis, go válđočállái lea vuostáiváldán almmuhusa.

Artihkal 23

Eurohpáráđi válđočállái almmuha Eurohpáráđi lahttoriikkaide ja iešgudege riikii, mii lea searvan dán vuoddogirjái, dán áššiin:

- a. iešguhtege vuolláičállin;
- b. iešgudege ratifiseren-, dovddastan- dahje dohkkehanáššegirji seailluheapmái buktin;
- c. iešguhtege beaivemearri, goas dát vuoddogirji bohtá fápmui artihkkaliid 19 ja 20 mielde;
- d. iešguhtege vuostáiváldojuvvon almmuhus goalmát artihkkala nuppi paragrafa mearrádušaid geavaheamis;
- e. iešguhtege eará doaibma, almmuhus dahje diedáhus, mii guoská dán vuoddogirjái